

Liturgia Wielkiego Piątku Męki Pańskiej

Komentarze

Wzór I¹

Wprowadzenie do Liturgii Wielkiego Piątku.

W skupieniu i ciszy gromadzimy się w Wielki Piątek na sprawowaniu pamiętki męki i śmierci Pana naszego Jezusa Chrystusa. Liturgia zaprasza przede wszystkim do rozważenia biblijnego opisu męki Pańskiej, a następnie do adoracji i uczczenia Krzyża świętego. Podkreśla jednak bardziej chwałę odkupienia przez krzyż niż poniżenie przez mękę. Wspominając śmierć Chrystusa, pamiętamy, iż była ona dla Niego klęską i przegraną, nie była też niespodzianką, bo nieraz zapowiadał ją swoim uczniom. Śmierć Chrystusa była zwycięstwem i została opromieniona blaskiem zmartwychwstania.

Nabożeństwo wielkopiątkowe rozpoczyna się liturgią słowa, w której naczelne miejsce zajmuje opis Męki Pańskiej według św. Jana. Po homilii następuje wyjątkowo uroczysta modlitwa powszechna, w której staramy się nie zapomnieć o nikim, bo wszystkich obmyła Krew Chrystusa przelana na krzyżu. Punktem szczytowym całej liturgii jest adoracja Krzyża i wspólna Komunia św. Zgodnie ze zwyczajem na zakończenie, eucharystyczne Ciało Chrystusa, które na zawsze pozostanie gwarancją naszego zmartwychwstania, a tym samym naszego wyzwolenia z niewoli grzechu i śmierci, zostaje uroczyście przeniesione do adoracji do tzw. Grobu Pańskiego.

Komentarz do Liturgii Słowa Bożego.

Następuje teraz liturgia Słowa Bożego. Pierwsze czytanie z Księgi proroka Izajasza przepowiada owoce męki i cierpienia Mesjasza, na którego Pan „zwałił winy nas wszystkich”. Cierpienie człowieka, zwłaszcza niewinnego, pozostanie zawsze tajemnicą. Odpowiedź dał nam Chrystus. On z drogi krzyża czyni drogę chwały. Drugie natomiast czytanie ukazuje nam Chrystusa, jedyne i najwyższego Arcykapłana, który stał się sprawcą zbawienia dla wszystkich, którzy Go słuchają. Chrystus jest naszym Pośrednikiem u Ojca, dlatego z ufnością zbliżamy się do tronu łaski. Tym tronem łaski jest dziś dla nas zwycięski Krzyż.

¹ ¹ Komentarze powstały w oparciu: *Liturgia Świętego Triduum Paschalnego. Nabożeństwa i Błogosławieństwa Kościoła Domowego*, Olsztyn 1999 oraz *Zwycięzca Śmierci. Teksty liturgiczne i komentarz na Wielki Tydzień i Oktawę Wielkanocy*, Opole ²1992.

Komentarz przed czytaniem Męki Pańskiej.

Św. Jan w opisie Męki Pańskiej podkreśla jeszcze dobitniej niż pozostałe trzy Ewangelie, że Jezus wydał się na śmierć z pełną świadomością i całkowicie dobrowolnie. Przed sądem stoi pełen królewskiej i boskiej godności. W relacji św. Jana. Jezus umiera na krzyżu w tym momencie gdy w świątyni zabijano baranki na ucztę paschalną. Jezus jest prawdziwym Barankiem Paschalnym, a Jego Krew jest ceną za nasze zbawienie. On umiera by naszej śmierci odebrać rys beznadziejności, a serca napełnić nadzieją życia wiecznego.

Wprowadzenie do modlitwy powszechnej.

Stajemy w duchu przed Chrystusem, wiszącym na ołtarzu Krzyża, na którym złożył w ofierze swoje życie za wszystkich ludzi. Podwyższony nad ziemią wszystkich pociągnął do Siebie. Dlatego modlimy się za wszystkich ludzi i cały świat. Czynimy to posługując się modlitwą sięgającą starożytności chrześcijańskiej. Kapłan zapowiada intencję, następnie wszyscy modlą się w ciszy, po której kapłan podsumowuje modlitwy zgromadzenia specjalną prośbą. Każdorazowe Amen winno być świadomym włączeniem się i osobistym potwierdzeniem.

Wprowadzenie do Adoracji Krzyża.

Najuroczystszym momentem dzisiejszej liturgii Męki Pańskiej jest adoracja Krzyża, znaku zwycięstwa Chrystusa i naszego zbawienia. Adorujemy teraz Krzyż Chrystusa, klękniemy przed nim, ucałujemy ze czcią rany Zbawiciela a nasze przyklęknięcie, pocałunek krzyża, nasze patrzenie na Krzyż niech staną się modlitwą adoracji. Adorując Ukrzyżowanego prosimy, by Pan obdarzył nas swoją miłością i przebaczeniem, które oznajmił z wysokości swego Krzyża. Za ucałowanie Krzyża dziś można uzyskać odpust zupełny pod zwykłymi warunkami.

Wprowadzenie przed Komunią Świętą.

Od Krzyża prowadzi nas liturgia do Komunii św. Pragnie nam przez to powiedzieć, że między Ofiarą na Krzyżu a Eucharystią istnieje ścisły związek. Uczestniczymy zawsze w eucharystycznej Uczcie Baranka dzięki Jego ukrzyżowaniu. Komunia św. jest pokarmem, jest owocem zerwanym z Drzewa Krzyża, z Drzewa nowego i nieśmiertelnego Życia.

Za chwilę kapłan ukaże nam już nie drzewo i symbol do uwielbienia, ale samego Chrystusa, w Jego eucharystycznym i uwielbionym Ciele. Przyjmując Go upodobniamy się do Niego, także w oddaniu i codziennym posłuszeństwie Bogu Ojcu aż do śmierci.

Wprowadzenie do procesji do Grobu Pańskiego.

Zgodnie z wielowiekową tradycją, na zakończenie liturgii Wielkiego Piątku niesiemy w monstrancji Najświętszy Sakrament do Grobu Pańskiego, a dekoracja grobu przypomina nam o Jego ofierze dla nas. Grób Pański jest wypełniony prawdziwą obecnością Chrystusa. Dlatego przy grobie modlimy się do Pana i uwielbiamy Go, bo On przez Krzyż i swoje zmartwychwstanie przyniósł pokój całemu światu. Nawiedzając Grób Pański dzisiaj i jutro, oczekujemy na radosne święto Paschalne.

Wzór II

Przed rozpoczęciem liturgii:

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!

Trwamy w drugim dniu Świętego Triduum Paschalnego, największego święta naszej wiary. W dniu, w którym „Chrystus został ofiarowany jako nasza Pascha”.

Od najdawniejszych czasów w Wielki Piątek, w dzień, w którym nasz Pan Jezus Chrystus wziął na Swe ramiona krzyż i złożywszy Krwawą Ofiarę, poniósł śmierć dla naszego zbawienia, Kościół powstrzymuje się od sprawowania Ofiary Eucharystycznej. Liturgia, wspominając kolejne momenty bolesnej męki naszego Zbawiciela, zaprasza nas do pójścia za Chrystusem - podkreśla jednak bardziej chwałę odkupienie przez krzyż niż poniżenie przez mękę.

Najpierw słuchać będziemy Słowa Bożego, by, rozważając je w sercu, ożywić naszą wiarę w wielką Tajemnicę Miłości Boga do każdego z nas. Po homilii, przez Chrystusa, jedyne Pośrednika, zanosić będziemy do Boga uroczyste modlitwy za Kościół, za cierpiących, za tych, którzy nie poznali jeszcze niezmiernie miłości okazanej nam przez Boga w Jego Synu, wreszcie za cały świat, który Jezus przyszedł odkupić.

Punktem szczytowym wielkopiątkowej Liturgii jest adoracja Krzyża i Komunia Święta. Oddajmy cześć krzyżowi, na którym Syn Boży rozciągnął swoje ręce, aby zgromadzić w jedno rozproszone dzieci Boże. Karmić się będziemy Ciałem Pańskim, które zostało wydane za nasze grzechy i jest zadatkiem naszej nieśmiertelności.

Na zakończenie Liturgii, zostanie przeniesiony, w uroczystej procesji Najświętszy Sakrament do Bożego Grobu.

Teraz rozpoczynamy Świętą Liturgię w skupieniu i ciszy. Gdy przewodniczący celebracji kapłan upadnie przed ołtarzem na twarz, uklękniemy w ciszy, pochylając się głęboko przed Bożym Majestatem. Będzie to znakiem ukorzenia się „człowieka ziemskiego” oraz wyrazem smutku i bólu Kościoła.

Módlmy się, abyśmy odkupieni przez śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa wyrzekli się grzechu i żyli jak prawdziwe dzieci Boże.

Przed Męką Pańską:

Słuchajmy teraz relacji z Drogi Krzyżowej i Śmierci Pana Jezusa zapisanej przez świętego Jana Apostoła: „a jego świadectwo jest prawdziwe”. Jan, umiłowany uczeń

Chrystusa, stał u stóp Krzyża na Golgocie, patrząc na Jezusa oczyma wiary. Dla niego Ukrzyżowany jest Królem, wiecznym Synem Bożym, Światłością oświecającą wszystkich szukających Prawdy. Odsłania nam przebite Boże Serce, które nie tyle chce nas sądzić, co raczej zbawić.

Przed Modlitwą Powszechną:

Nasz Pan, Jezus Chrystus, oddając życie na drzewie krzyża, przyciągnął nas wszystkich do siebie, stał się przyczyną naszego zbawienia. Wchodząc z własną krwią do niebiańskiego przybytku zawsze żyje, aby wstawiać się za nami.

Wyrazem wiary Kościoła w moc Ukrzyżowanego i w skuteczność Jego pośrednictwa jest uroczysta modlitwa powszechna, która wieńczy wielkopiątkową Liturgię Słowa. Na każde wezwanie, kierowane do nas przez diakona, będziemy odpowiadali modląc się w ciszy, po której Celebrans podsumowuje modlitwy zgromadzenia właściwą prośbą. Każdorazowe „amen” niech będzie naszym świadomym i osobistym potwierdzeniem.

Przed adoracją Krzyża:

Rozpoczyna się druga część Liturgii Wielkiego Piątku – adoracja Krzyża. Celebrans odsłoni i ukaze nam wnoszony obecnie Krzyż - narzędzie kary śmierci, które Chrystus przemienił w narzędzie naszego zbawienia, w znak Życia i Nadziei.

Na słowa: „Oto drzewo Krzyża, na którym zawisło Zbawienie świata”, odpowiemy „Pójdźmy z pokłonem”. Następnie uklękniemy i będziemy adorowali Krzyż w milczeniu. Tak uczynimy po trzykroć.

Do ucałowania Krzyża, po całkowitym Jego odsłonięciu, przystąpi celebrans przewodniczący naszemu zgromadzeniu, następnie, pozostali kapłani, (diakoni), klerycy, ministranci, (siostry zakonne) i wszyscy wierni.

Przed Komunią Świętą:

Od Krzyża Liturgia prowadzi nas do Komunii Świętej – między Ofiarą na krzyżu a Eucharystią istnieje bowiem ścisły związek. Uczestniczymy w eucharystycznej Uczcie Baranka dzięki Jego ukrzyżowaniu. Komunia Święta jest pokarmem, owocem zerwanym z Drzewa Krzyża, z Drzewa nowego i nieśmiertelnego życia. Jest wyznaniem wiary, że nowe życie otrzymaliśmy przez Śmierć i Zmartwychwstanie Jezusa.

Za chwilę kapłan ukaze nam już nie drzewo i symbol do uwielbienia, ale samego Chrystusa, w Jego Eucharystycznym i uwielbionym Ciele. Przyjmując Jego, głosimy całe Misterium Paschalne i wyznajemy gotowość życia dla Boga – tak, jak Jezus żyje dla swego Ojca.

Przed procesją do Bożego Grobu:

Ostatnim aktem Liturgii Wielkiego Piątku jest procesyjne przeniesienie Najświętszego Sakramentu do Bożego Grobu. Naszą uwagę kierujemy przede wszystkim na wystawione w monstrancji Ciało Pańskie. Boży Grób wypełniony jest obecnością żywego i uwielbionego Chrystusa – Baranka, który był zabity, ale żyje.

Niech rozważanie Jego Męki, jaką podjął z miłości do nas, doda nam siły do ciągłego nawracania się, abyśmy nie żyli już dla siebie, ale dla Tego, który dla nas umarł i zmartwychwstał.

Wzór III

Przed rozpoczęciem liturgii:

W skupieniu i ciszy gromadzimy się w Wielki Piątek na sprawowaniu pamiątki męki i śmierci Pana naszego Jezusa Chrystusa. Uczestniczymy dziś w cierpieniu Chrystusa przez post, który jest znakiem współumierania z Nim. Wielki Piątek jest także dniem smutku, „bo zabrano nam Pana”. Przez udział w dzisiejszej liturgii dajemy znak naszej wiary i stajemy pod krzyżem, możemy prosić o miłosierdzie i przebaczenie dla siebie i dla całego świata. Patrzymy na krzyż także z miłością i dziękczynieniem, bo w jego otwartych ramionach jaśnieje miłość Boga.

Odkryty ołtarz przypomina nam, że Kościół nie sprawuje Eucharystii. Ogołocony ołtarz przypomina nam również uniżenie Chrystusa i odarcie Go z szat dla naszego wywyższenia.

Warto zauważyć, że liturgia podkreśla bardziej chwałę odkupienia przez krzyż niż poniżenie przez mękę. Wspominając śmierć Chrystusa pamiętajmy więc, iż nie była ona dla Niego klęską i przegraną. Śmierć Chrystusa była zwycięstwem i została opromieniona blaskiem zmartwychwstania.

Dzisiejsza liturgia będzie miało następujący przebieg:

- 1.** Rozpoczyna się od procesji w całkowitej ciszy. Kapłan odziany w szaty liturgiczne koloru czerwonego, na znak cierpienia i krwi, a także królewskiej godności Chrystusa podejdzie do ołtarza i upadnie na twarz. Ten gest oznacza nasze upokorzenie wobec śmierci Chrystusa, której przyczyną były nasze grzechy, ale również oznacza smutek i ból Kościoła. My w tym czasie, klęcząc, będziemy modlić się w ciszy i prosić Pana o miłosierdzie dla siebie i innych.
- 2.** Później rozpocznie się liturgia słowa. Zwraca ona naszą uwagę na cierpienie Chrystusa zapowiedziane przez proroka Izajasza. Wysłuchamy też opisu Męki Pańskiej w relacji bezpośredniego jej świadka św. Jana, a słowa listu do Hebrajczyków pomogą nam zrozumieć sens śmierci Chrystusa, „który stał się przyczyną zbawienia dla wszystkich”. Liturgię słowa zakończy wielka modlitwa powszechna, w której będziemy się modlić za wszystkich ludzi, bo za wszystkich Chrystus umarł i wszystkich obmył Swoją Krwią przelaną na Krzyżu.
- 3.** Punktem szczytowym dzisiejszych obrzędów będzie adoracja Krzyża, kiedy to wniesiemy i odsłonimy „drzewo krzyża, na którym zawisło zbawienie świata”. Będziemy też całować Krzyż i klękać przed nim, by podziękować za cierpienie i mękę Zbawiciela, a także za przebaczenie grzechów, które z Krzyża ofiarował nam Chrystus.
- 4.** Trzecią część Liturgii Męki Pańskiej stanowi Komunia Święta. Przyjmując Ciało Pana łączymy się także duchowo z ofiarą Jego Krzyża i Jego zwycięstwa.

Na zakończenie, zgodnie ze zwyczajem, eucharystyczne Ciało Chrystusa - które na zawsze pozostanie gwarancją naszego zmartwychwstania, a tym samym naszego wyzwolenia z niewoli grzechu i śmierci - zostanie uroczyście przeniesione do Grobu Pańskiego. Tam będziemy rozważać cierpienie Zbawiciela i oczekiwać na radość zmartwychwstania.

Przed I czytaniem:

Wszystkie trzy czytania dzisiejszej liturgii słowa mówią o cierpieniu Zbawiciela. On jest zapowiedzianym przez proroka Izajasza cierpiącym Sługą Jahwe. On jest arcykapłanem Nowego Przymierza i przez swoją ofiarę otwiera nam niebo. On jest Tym, który „uniżył się aż do śmierci, a była to śmierć na krzyżu”. W pierwszym czytaniu usłyszymy, jak prorok Izajasz już na sześć wieków przed narodzeniem Chrystusa przepowiedział mękę i cierpienia Sługi Pańskiego, na którego Bóg „zwałił winy nas wszystkich”. Cierpienie człowieka, zwłaszcza niewinnego, ciągle jest dla nas tajemnicą. Odpowiedź na nią dał nam Jezus. On z drogi krzyża czyni drogę chwały.

Przed II czytaniem:

Chrystus jest arcykapłanem. Przyjął na siebie wszystkie bolesne doświadczenia ludzkiej egzystencji. Jest prawdziwym człowiekiem, dlatego mógł przyjąć cierpienie i śmierć. Jest także prawdziwym Bogiem, Synem Bożym, dlatego ludzkim cierpieniom może dać wymiar zbawczy i ocalić nas od śmierci. Słuchajmy więc tego słowa, bo ono jest dla nas, śmiertelnych i grzesznych, prawdziwą pociechą.

Przed Męką Pańską:

Naoczny świadek, jedyny uczeń, który stał pod krzyżem, święty Jan przedstawia Mękę Pańską. Na swojego Mistrza patrzy on oczyma wiary. Dla niego jak i dla każdego z nas Jezus Chrystus jest Królem, Kapłanem, Mesjaszem, Synem Bożym i Światłością oświecającą wszystkich szukających prawdy. Ukazuje nam przebite Boże Serce, które pragnie nas zbawić, a nie sądzić. Na słowa: „i skłoniwszy głowę wyzionął ducha” wszyscy uklękniemy.

Przed modlitwą powszechną:

Modlitwa powszechna ma dzisiaj szczególnie uroczysty charakter. Modlimy się do Boga w różnych intencjach, prosząc, by to zbawienie, którego Chrystus dokonał na Krzyżu, stało się udziałem wszystkich ludzi. Obejmujemy w swojej modlitwie sprawy Kościoła i świata, prosimy za ludzi różnych religii i za niewierzących, bo Kościół jest sakramentem zbawienia całego świata, a my przez tę modlitwę wypełniamy naszą misję powszechnego kapłaństwa. Kierujemy tę modlitwę do Boga przez Jedyne Arcykapłana, Jezusa Chrystusa, bo Jego śmierć na krzyżu jest pomostem, który łączy niebo z ziemią.

Każde wezwanie modlitwy będzie składało się z dwóch części.

- zapowiedzi intencji, po której wszyscy będziemy modlić się w ciszy;
- oraz wezwania kapłana, na które wszyscy odpowiemy „Amen”, to znaczy: „Niech się tak stanie”.

W czasie modlitwy pozostajemy w postawie stojącej.

Przed adoracją Krzyża:

Centralną częścią dzisiejszej liturgii jest adoracja Krzyża. Powitamy teraz Krzyż Chrystusa - narzędzia śmierci, które stało się znakiem zwycięstwa i naszego zbawienia, który zostanie uroczyście wniesiony do kościoła i stopniowo odsłaniany. Zostanie to dokonane w trzech etapach. Na każde wezwanie: „Oto drzewo Krzyża, na którym zawisło zbawienie

świata”, odpowiemy: „Pójdźmy z pokłonem” i uklękniemy na znak naszej wdzięczności Jezusowi za trud zbawienia.

Następnie ze czcią ucałujemy Krzyż:

- najpierw celebrans i wszyscy kapłani,
- potem asysta liturgiczna i część wiernych. Pozostali będą mogli to uczynić po zakończeniu liturgii.

Chyląc się przed tym znakiem, adorujmy Pana, który w krzyżu objawił swą miłość i przebaczenie.

Przed modlitwą Pańską:

Liturgia prowadzi nas od krzyża do Komunii św. Pragnie nam przez to ukazać, że istnieje ścisły związek między ofiarą krzyża a ofiarą ołtarza. Komunia święta, którą dziś przyjmujemy z darów konsekrowanych podczas wczorajszej Mszy Wieczerzy Pańskiej, jest pokarmem. Jest także owocem, który dojrzał na Drzewie Krzyża, na drzewie nowego i nieśmiertelnego życia. Za chwilę kapłan ukaze nam już nie drzewo i znak, ale prawdziwe Ciało Chrystusa w eucharystycznej postaci. Przyjmować Go będziemy, bo tylko On daje prawdziwe i pełne życie.

Przed procesją do grobu Pańskiego:

W uroczystej procesji przeniesiemy Najświętszy Sakrament do Grobu Pańskiego, gdzie na modlitwie będzie można trwać przy Panu, który „przez krzyż i zmartwychwstanie przyniósł pokój całemu światu”.

Jutro na Liturgię Wigilii Paschalnej gromadzimy się przy rozpalonym przed kościołem ognisku o godz. Przynieśmy ze sobą świece, by Wielka Noc rozbłysła światłem nowej nadziei, jak światło świecy zapalone w ciemnościach.